

Peikkovasara

Turku oli marraskuussa kylmä, joten napitin takkini ennen ulkoilmaan astumista. Konepajan korkeat piiput tunkivat taivaalle savua, eikä syksyinen auringonpaiste päässyt lämmittämään kasvojani. Suursodan jälkeen oli teollinen vallankumous rantautunut vauhdilla myös tänne pohjoiseen.

Odotin Viljamia, joka oli luvannut saapua ilmalaiva-asemalta. Sähkeessään hän oli kertonut tarvitsevansa apuani ja olin tietenkin vastannut myöntävästi. Viljami opiskeli Ranskan teollisessa yliopistossa pääaineenaan tulevaisuuden sotateollisuus, joten hän mielellään kokeili teknisiä keksintöjä ja toi niitä myös entiseen kotimaahansa. Ilman Viljamin kaltaisia edelläkävijöitä ei Helsingin kaduilla kulkisi höyryvaunuja, eikä Kemiin olisi rakennettu uusia tehtaita hyödyntämään pohjois-suomen loppumattomilta tuntuvia puuvaroja. Vaikka Suomi laahasikin pahasti emämaataan Ruotsia jäljessä, oli täälläkin innostuttu automaattisähköttäjistä, joiden avulla tieto kulki nopeasti kaupungista ja maasta toiseen.

Viljami heilautti iloisesti kättään ja pahoitteli myöhästymistään. Hieman Tukholman jälkeen navakka koillistuuli oli saanut ilmalaivan ongelmiin. Oli tarvittu kaksi miestä lapioimaan hiiliä, jotta laivan tehot riittivät aikataulun vaatimaan nopeuteen. Vaikka höyrytekniikka oli tulevaisuutta, ei se vielä pystynyt kilpailemaan luonnonvoimien kanssa. Viljami tosin piti todennäköisenä, että tekniikka tulisi ottamaan yllöksen ja sen avulla voitaisiin ohjata jopa säätä, mutta itse en odottanut sitä yhtä innokkaasti. Likaa ja melua kehitys ainakin toi kaikkialle. Suurimmat kaupungit olivat jo hiilipölyn ja tuhkat harmaamat, eikä koneiden melulta saanut nukkuttua edes öisin. Hieno hiiliaines kantautui myös sisälle, vaikeuttaen hengitystä ja sairastuttaen ihmisiä. Tämä oli todellisuutta suurissa, ahtaasti rakennetuissa työläiskortteleissa, mutta vauraampi porvaristo osasi ja pystyi pysymään puhtaana muuttamalla rauhallisille huvila-alueille ja rakentamalla ympärilleen suojamuureja. Viranomaiset eivät tätä myöntäneet. Syyttivät työväenluokkaa ja järjestäytyntä työväestöä teollisuuden ja edistyksen jarruttamisesta. Höyryssä sekä hiilessä oli valtion virallinen tulevaisuus.

Kävelimme pitkin mukulakivistä pääkatua, jonka reunoilta viime vuosina kaikki vanha rakennuskanta oli raivattu pois. Korkeat punatiiliset talot, joiden katoilla suuret piiput kurkottivat kohti taivasta, hallitsivat uutta vireää keskustaa. Työläiset juoksivat asioillaan ja herrasväki istui kahviloissa siemailen Amerikasta tuotuja kalliita kahvijuomia. Katutasossa sijaitsevien kauppojen suuret ikkunat houkuttelivat ostamaan uusia tuontitavaroita. Jossain kaukana tehtaan pilli vihelsi ilmoittaen ruokataulun alkavaksi. Kukkaistutukset kaunistivat katujen reunoja ja suurien puistojen leveitä kävelyteitä.

”Kuules, Me lähdetään illalla Ouluun”, Viljami sanoi ja katsahti minuun. ”Miksi Ouluun?”

On kait noita paikkoja lähempänäkin”, vastasin ja työnsin käteni syvälle housujeni taskuihin. ”Vaikka samapa tuo mulle on. Kuhan saan rahani jotka lupasit”, Viljami naurahti ja heilutti kädessään pussia. ”Kyllä sinä rahasi saat. Älä huolehi – Otetaan oluset, niin kerron sinulle tarkemmin.”

Laitettuaan rahapussinsa takaisin taskuunsa Viljami kääntyi pienelle sivukujalle ja minä seurasin häntä pari askelta taaempaan. Kuja oli kapea ja jouduimme väistelemään torimyyjiä, jotka työnsivät täysiksi ahdettuja myyntikärrijiään kohti jokirantaa. Viljami johdatti meidät tottuneesti pienen puutalon sisäpihalle, josta löysimme vanhan kievarin. Astuimme ovesta sisään, istahdimme pöytään ja tilasimme itsellemme oluet.

Viljami nosti tuopin huulilleen ja otti pitkän kulauksen. Sytytettyään piippunsa hän suoristi selkänsä ja katsoi minua hymyillen. ”Me lähetään etsimään peikkoja – Matkataan höyrybiilillä Ouluun ja sieltä vesiteitse kohti itää.”

Kuuntelin häntä hölmistyneenä.

”Hetkinen. Oletko tullut hulluksi siellä Euroopassa? Peikot ovat tyhmien metsäläisten satuja – Pitäisikö meidän samalla reissulla vangita Iku-Tursokin jos kerran menninkäisjahtiin lähdetään”, Naurahdin ja koputin sormella ohimoani. Viljami nojautui eteeni, imaisi savut ja jatkoi. ”Älä ilveile. Minä olen tutkinut asiaa. Niitä tosiaan on olemassa. Kanadalaiset tutkimusmatkailijat ovat jopa nähneet yhden yksilön ilmalaivasta käsin – Maalaisten uskomukset eivät olekaan satuja, joita kerrotaan lapsille pimeinä syysiltoina. Ne ovat totta. Luulen, tai oikeastaan tiedän, että Pohjois-Suomessa, itärajan lähellä, asuu vieläkin aika vilkas peikkoyhdyskunta.”

En uskonut korviani. Tässä istun tuttavani kanssa oluella ja hän kertoo taruja satuolentoista, joita haluaa metsästä. Mies joka on tehnyt menestyksestä uraa teollisuuden parissa. Mies joka ajelee höyrybiilillä Pariisin katuja, kertoi minulle, että olemme lähdössä peikkojahtiin. Katsoin Viljamin juomista ja mietin mihin olin päättäni työntämässä. Oliko mies menettänyt järkensä vai yrittikö hän vain huijata minua? Viljami osasi olla mukava seuramies, mutta hänelläkin oli epämiellyttävä puolensa, joka pyrki hyötymään toisista. Ei olisi ensimmäinen kerta, kun hän saattaisi minut naurunalaiseksi. Mutta jos hänellä tosiaan oli rahaa ja hän maksoi palveluksistani, niin minulle hänen tarkoituksensa olivat samantekeviä. Ehkä kaipasin tylsän toimistotyöni vastapainoksi pientä seikkailua. Nyökkäsin Viljamille ja lupauduin lähtemään hänen mukaansa.

Kun janomme oli viimein sammutettu, suuntasimme takaisin hotellille. Viljami ihaili kaupungin yli kaartavia ilmalaivoja, mutta minä keskityin nostelemaan hattuani vastaantuleville neideille, jotka kievarissa nautittujen juomien vaikutuksesta näyttivät entistäkin viehättävimmiltä. Minua alkoi jopa laulattaa, mutta onneksi ymmärsin pitää suuni kiinni. En ollut humaltunut tarpeeksi, joten minua väsytti. Hotellin aulassa tapaamamme portieeri ohjasi meidät kohteliaasti huoneeseemme, jossa heittäydyin sänkyyn. Potkaisin saappaat jalastani, vedin päiväpeiton päälleni

ja nukahdin.

Iltapäivällä, pienen lepo hetken jälkeen, nautimme lounaan, pakkasimme tavaramme ja nousimme kiituri asemalla odottaneeseen höyrybiiliin, josta Viljami oli varannut paikat meille sekä suurelle matka-arkulleen. Kiroilin nostaessani arkkua kuskin avustuksella tavaratilaan. Se painoi käsittämättömästi. Mitä ihmettä Viljami raahasi mukanaan?

”Ilmoitin Eerolle, että olemme tulossa”, Viljami sanoi istuessaan viereeni. ”Hän innostui heti ja lupasi liittyä pieneen, mutta iloiseen tutkimusseurueeseemme.” Kiroisin taas. Eero ei ollut mieluinen kaveri. Juopottelua, kiristystä, huorintekoja ja pahoinpitelyjä. Kaikkea sitä löytyi Eeron kontolta. Viimeksi tavatessamme olimme riidelleet ja hän oli lyönyt minua. Silmäkulmassani oli vieläkin arpi muistuttamassa tuosta kaljanhuuruudesta teatteri-illasta. Olin katkaissut välikohtauksen jälkeen kaikki yhteyteni Eeroon ja pysyttelin etäällä paikoista, joissa hän yleensä vietti aikaansa. Hänen läsnäolonsa tiesi aina vaikeuksia.

Aika kului rattoisasti ja muutamia hidastelevia hevosvaunuja sekä kärryjään työntäviä tai vetäviä maanviljelijöitä lukuunottamatta saimme matkustaa rauhassa. Höyrybiilissä oli kymmenen istuinpaikkaa sekä ajuri, joka sääteli ajoneuvon nopeutta ja suuntaa. Automaattinen hiilisäiliö syötti poltettavaa tasaisesti ja piti lämpötilan myös matkustamossa korkealla. Hyvä ominaisuus näin syksyllä, jolloin ilmat kylmenivät, mutta kuumina kesäpäivinä sitä ei osaisi arvostaa.

Meidän lisäksi biilissä matkusti pari vanhempaa herrasmiestä sekä nuori nainen. Herrojen korkeat silinterihatut keikkuivat kuoppaisen ja mutkaisen tien heiluttaessa ajoneuvoa. Nainen näytti voivan pahoin. Yritin etsiä parempaa asentoa, koska olimme vasta saapumassa Raumalle ja puiset istuimet olivat epämukavia. Matkaa pohjoisen tervapääkaupunkiin olisi vielä pitkälti. Nukahdin.

Viljamin kyynänpää herätti minut. ”Ollaan saapumassa Ouluun, joten alahan nousta. Meillä on vielä tekemistä.” Haukottelin ja katsoin kaupunkia, jonka ylle aurinko oli nousemassa. Tästäkin päivästä tulisi kirkas ja täällä kirkkaan taivaan myös näki. Toisin kuin rannikolle, pohjoiseen ja itään teollinen vallankumous oli tullut hitaasti. Muutamia puunjalostuslaitoksia oli suurimmilla paikkakunnilla, mutta todellista raskasta teollisuutta ei ollut. Itäinen Suomi oli harvaan asuttu ja suurin osa sivistyksestä oli pakkautunut läntiselle ja eteläisellä rannikolle, mistä päästiin meri- ja ilmaitse Eurooppaan. Höyrybiilien tai ilmalaivojen kaltaisia kehittyneempiä ajoneuvoja oli harvassa, höyryteollisuudesta puhumattakaan.

Purimme matkatavaramme ja kannoimme ne läheiselle Seurahuoneelle, josta olimme varanneet huoneen. Eero seiso i talon seinustalla poltellen piippuaan ja hänen rehvakas, hieman nuhruinen olemuksensa kertoi, että eilinen ilta oli jatkumassa myös aamuun. Viljami heilautti kättään ja asteli Eeron luokse kaapatun miehen halaukseensa. ”Eero perkele. Et ole näköjään

muuttunut tippaakaan. Sama vallaton elämä jatkuu edelleen – Milloin oikein kasvat mieheksi?” Eero naurahti ja kampesi Viljamin ilmaan. Miehet painivat hetken ja viimein he makasivat selällään kadulla. ”Nilkistähän on tullut oikea herra. Olet tainnut tehdä hyvät rahat Ranskanmaalla ja nyt tulet niitä jakelemaan meille pohjoisen köyhille.”

Katselin riehakasta jälleennäkemistä ja olin tyytyväinen, että Eerolla sattui olemaan hyvä päivä. Huonommalla tuurilla saisimme tapella hänen kanssaan ja suunnitellusta yhteistyöstä ei tulisi mitään. Miksiköhän Viljami oli Eeron tähänkin sotkenut? Ehkä miehellä oli halu auttaa laitapuolelle harhautunutta ystäväämme, koska olimme kuitenkin tunteneet toisemme jo oppikouluajoista. Viljami oli meistä ainoa joka oli saanut lähdettyä kotimaata kauemmaksi ja päässyt yliopistoon. Minä olin jämähtänyt tylsään virkamiestyöhön valtion teollisuusneuvoston tarkastusosastolle ja Eero oli muutamien hanttihommien ja kuritushuonerangaistuksen jälkeen ajautunut Ouluun.

Istuimme Seurahuoneen ravintolassa ja nautimme päivällistä. Eero pelleili ja yritti hummata viereiseen pöytään asettuneita porvaristoneitejä. Viljami söi ja näytti miettivän jotain. Lopulta hän sanoi. ”Meidän pitää valmistautua. Peikot ovat paskamaisia otuksia.”

”Oletko vieläkin tosissasi? Luuletko löytäväsi idän metsistä satuolentoja?”, vastasin ja jatkoin pöydällä olleen sanomalehden selailua. Viljami huokaisi ja pyöräytti epäuskoisena silmiään.

”Kuten eilen jo sanoin. Kanadassa on nähty elävä peikkoyksilö. Sen lisäksi Itävallassa jopa kuningaskunta on perustanut virallisen paranormaaleja ilmiöitä tutkivan tutkimuslaitoksen”, Viljami joi oluensa loppuun ja röyhtäisi.

”Viime keväänä englantilaiset merimiehet löysivät Islannin rannikolta osia peikon raadellusta ruumiista – Tietenkään kaikki tiedemiehet eivät ole vakuuttuneita sen alkuperästä, mutta kaikki olivat samaa mieltä siitä, että jonkin tuntemattoman eläimen jäänteitä ne olivat. Islantilaiset ainakin olivat varmoja. Peikko mikä peikko.”

Pyyhin naamani ja tilasin laskun. Meidän pitäisi häipyä paikalta ennen kuin Eero humaltuisi liikaa ja aiheuttaisi hämminkiä. Viljami nykäisi minua hihasta ja sanoi. ”Käydään ulkona. Minä näytän mitä minulla on mukamani. Ehkä muutat mielesi, kun näet sen painavan arkkuni sisällön.”

Nyökkäsin ja astelimme kadulle, johon olimme jättäneet osan matkatavaroistamme. Viljami vetäisi taskustaan ketjun, johon avain oli sidottu. Hän nappasi sen tottuneesti käsiinsä ja avasi arkun.

”Katoppa tätä!” Viljami sanoi ja otti käsiinsä kuparisen, torvea etäisesti muistuttavan, esineen. Hän taittoi kahvan ja nakkasi laitteen syliini. Lähemmäs miehen pituinen laite oli painava ja sen toisessa päässä oli pieni tulipesä, joten se toimi höyrypaineella. En ollut nähnyt mitään vastaavaa.

”Mikä ihme tämä on? Joku salainen keksintösi?”, sain viimein sanottua.

Viljami virnisti.

”Se on kehittelemäni painease Ranskan kuninkaallisen armeijan käyttöön. Viralliselta nimeltään norsuntainnutin.”

Pyörittelin asetta käsissäni ja mietin mitä ihmettä me sillä teemme. Jos kerran lähdemme jahtiin, niin ei kai peikon kaatamiseen tarvita ruutiasetta kummempaa. Viljami huomasi epäröintini ja jatkoi. ”Annoin sille hienon nimen, jotta viranomaiset rahoittaisivat tutkimukseni. Minä kutsun sitä Peikkovasaraksi – Se antaa niin suuren paineiskun kohteeseen, että sillä voi tappa ihmisen. Suuremmat oliot menettävät vain tajuntansa. Katsos, me lähdetään Kvenlantin korkeen peikkometsälle ja aion saada pyydystettyä sellaisen elävänä. Sinä autat minua”, Katsoin Peikkovasaraa ja raavin epäuskoisena päätäni.

Viljami oli sopinut kuljetuksestamme ja tervavene, jota ohjasti keski-ikäinen viiksekäs mies, oli lupautunut ottamaan meidät tavaroinemme kyytiinsä. Lastaus sujui nopeasti Eerosta huolimatta, joka oli liian juovuksissa auttaakseen. Viljamia se ei näyttänyt haittaavan ja hän suhtautuikin tekemisiimme välinpitämättömästi, joten makasin laiturilla ja nautin auringosta. Veneen omistaja esittäytyi Jaskaksi. Miehen lyhyet jalat ja pitkä selkä viittasivat itäisiin kveeneihin, joita asui Lapin ja Savon välimaastoon jäävässä asumattomassa erämaassa, jota myös Kvenlantiksi kutsuttiin. Paikalliset, jotka puhuivat omaa erikoista murrettaan, käyttivät siitä nimitystä Kainuu. Alue oli muutamia polkuja lukuunottamatta tietön ja modernit höyrybiilit olivat siellä hyödyttömiä. Ainoa mahdollisuus oli liikkua jalan tai veneellä. Asukkailla oli yhteistyötä venäläisten kauppiaiden kanssa, mutta he polttivat myös tervaa ja kuljettivat sitä pienillä höyrykäyttöisillä siipirasaluksillaan Oulun porvaristolle. Oulusta terva myytiin Englantiin, missä sitä käytettiin suurien kauppalaivojen huoltamiseen. Muuta teollisuutta, jos sitä edes teollisuudeksi voi kutsua, ei ollut. Vain metsää, järviä ja villieläimiä, joita toisinaan käytiin metsästävässä myös valtakunnan ulkopuolelta. Aateliset, tehtaanohtajat ja kruunun korkeat virkamiehet tekivät pitkiä ilmalaivamatkoja vaarojen yli ja ampuivat muutamia susia ja karhuja. Uskaliaimmat saapuivat Kainuun merelle vesitse ja kalastivat. Vapaana virtaavat kosket tuntuivat kiinnostavan ulkomaalaisia vieraita.

Jaska lappoi koivuhalkoja tulipesään ja odotti paineen nousevan tarvittavalle tasolle. Kesti hetken, mutta viimein pieni siipiras alkoi työntää venettä pois laiturista ja pääsimme aloittamaan matkamme kohti itää. Viljami tutki höyrylaitetta innoissaan ja kertoili Jaskalle millaisia painelaitteita käytettiin Englannin kanaalin ylittävissä laivoissa. Yleensä höyrykoneissa käytettiin aina hiiltä, mutta Suomessa puuta, jota oli helpommin saatavilla. Puu oli polttoaineena tehoton verrattuna hiileen ja sitä tarvittiin enemmän, mutta valinnanvaraa ei ollut.

Vähitellen suuret maalaistalot joen rannalla jäivät taakse ja asutus harveni. Rannat muuttuivat kuusien ja mäntyjen peittämäksi vaikeakulkuiseksi ikimetsäksi ja näytti kuin olisimme lipuneet toiseen maailmaan. Muutamia kruununtorppia lukuun ottamatta asutusta ei ollut ja matka alkoi tuntua tylsältä. Jokaisen mutkan takaa etemme työntyä sama maisema. Tiheää metsää ja

vaikeakulkuisia soita. Välillä rannan kuusikot muuttuivat koivikoiksi, koivikot mäntymetsiksi ja männyt takaisin kuusikoiksi. Kerran vastaamme tuli tervavene, mutta sekin ohitti meidät nopeasti. Ainoastaan Jaska heilautti kättään tervehdykseksi, johon sai vastaukseksi yhtä laimean heilautuksen. Sanoja ei vaihdettu.

Aurinko oli jo matalalla, kun joki päättyi ja saavuimme Kainuun merelle. Meri, joka nimestään huolimatta oli suuri järvi, avasi selkensä edessämme. Navakan tuulen ansiosta laineet kasvoivat ja tunsin kuinka olin tulossa merisairaaksi. Kaukana horisontissa saatoimme nähdä muutaman saaren, joiden suojassa pääsisimme veneinemme kulkemaan, mutta kauempana olevia saaria emme edes nähneet, koska järvi todellakin tuntui kokonsa puolesta mereltä. Aallokko vaikeutti kulkuamme ja Jaska pyysi minua avukseen, jotta saisimme nostettua siipirattaan tarvitsemää höyrynpainetta. Matkaa ei ollut enää pitkälti, mutta halusimme veneen nopeasti suojaan, jotta yön myrskytuulet eivät uhkaisi kulkuamme. Tartuimme Eeron kanssa airoihin ja aloimme soutaa.

Viimein, auringon jo miltei laskettua, Jaska ohjasi meidät kylän satamaan. Hän sammutti tulipesän, päästi paineen ulos ja sitoi köyden rantakivikkoon. ”Nyt alkaa olla kiire. Parempi etsiä majapaikka ennen pimeää. Kaikenlaista kulkijaa liikuskelee yöaikaan”, Jaska sanoi ja hyppäsi maihin. Viljami ja minä keräsimme matkatavaramme reppuihin ja nostimme ne selkäämme. Eero oli väsynyt soutamisesta, joten kannoimme myös hänen kantamuksensa. Seisoimme kylän reunalla ja etsimme katseellamme majapaikkaa, mutta edessämme oli vain mitätön kaupparakennus sekä muutama maalaistalo. Rannalla istui vielä paikallinen kalastaja piippuaan poltellen, muuten kylä näytti autiolta.

”Mitä seuraavaksi?” kysyin pitkän hiljaisuuden jälkeen. ”Talot täällä päin eivät näytä kovin houkuttelevilta. Etelän kaupungeissa nuo eivät kelpaisi edes karjasuojiksi”, Viljami vastasi ja kaivoi esille taskunauriinsa. ”Meillä on vielä aikaa, joten kuljemme pohjoiseen. Noin virstan päässä kylästä on kievari ja lienee parasta, että yövyimme siellä.”

Jätimme kylän taaksemme ja jatkoimme jalan kohti pohjoista. Tie, tai paremminkin polku, kulki kuivassa ja helppokulkuisessa kangasmaastossa, joten matkanteko sujui ongelmitta. Jos muutamaa jänistä ja yhtä hirveä ei laskettu, emme tavanneet tiellä muita kulkijoita. Keskustelimme tulevasta ja mietimme millaisia eläimiä peikot voisivat olla ja kuinka ne olisivat voineet pysyä piilossa näin pitkään. Olivatko peikot eläimiä, vai olivatko ne mahdollisesti jotain sukua nykyihmisille?

Pimeys oli jo laskeutunut tien ja sitä ympäröivän metsän ylle, kun viimein saavuimme kievarin pihapiiriin. Hirsirakennus, jonka sivustalle oli rakennettu pieni aitta sekä muutama

talousrakennus, seiso i aivan tien reunassa. Vaikka talon ikkunasta näkyikin valoa ja sisältä kantautui hiljaista musiikkia, oli ovi lukittu. Viljami koputti ja jäimme odottamaan vastausta.

”Mikäs kulkija siellä?” Kuului sisältä, mutta ovi pysyi suljettuna. ”Muutama virkamies etelästä tarvitsisi yösijan”, vastasi Viljami. ”Josko pääsis sisälle, kun alkaa yötkin olemaan pimeitä.” Mitään ei tuntunut tapahtuvan, mutta viimein kuulimme lukon avautuvan ja vanha, partainen mies seiso edessämme. Sisältä kajastava valo sai miehen näyttämään kokoistaan suuremmalta ja jopa uhkaavalta. Hän vilkaisi meitä ja pyysi astumaan peremmälle. ”Kaikenlaista kulkijaa liikkuu pimeinä syysöinä. Pitää olla tarkkana”, mies sanoi ja nykäisi lukon voimalla takaisin paikoilleen. ”Jotkut pohjoisen kulkijat puhuvat metsänväen olevan taas liikkeellä – Karjaa kuuluu kadonneen.” Istahdimme lähimpään pöytään ja tilasimme seurueellemme ruokaa. Eero kaivoi taskumattinsa ja tarjosi meille ryypyt. ”Minne helvetin kuuseen sinä olet Viljami meidät oikein kulettanut?” Eero sanoi ja siemaisi lämmikettä. Viljami ei vastannut vaan heilautti välinpitämättömästi kättään ja kysyi isännältä. ”Minkälaista väkeä se metsänväki on – ja missä sellaisia on nähty?” Mies latoi lihapataa lautasillemme ja jatkoi. ”Mitä lie. Puhuvat peikoista, haltijoista ja menninkäisistä. Hulluksi ne kait tuolla korven keskellä tulee. Vaikka karhuja minä ite veikkaan. Ja susia liikkuu täälläpäin aika lailla.” Mies niisti nenäänsä ja pyyhkäisi kätensä esiliinaan. ”Mutta toisaalta. Minkälainen elukka se vetää kymmenkesäiseltä poikalapselta pään irti?”

Aamulla, heti aamiaisen jälkeen, jatkoimme matkaamme kohti pohjoista. Viljami antoi Peikkovasaran vastuulleni, joten sain kantaa raskaimman kuorman. Eerolle riitti, että hän pysyi mukanaamme ja kantoi pienen reppunsa sekä osan ruokatavaroista. ”Matkaa on noin neljä peninkulmaa melkein suoraan pohjoiseen – ja tuota jokea seuraamalla pääsemme lähelle”, Viljami näytti sormellaan eteemme levitettyä karttaa ja tutki mahdollisia reittivaihtoehtoja.

Eero nurisi patikoinnin aikana, mutta palkkio kiinnosti, joten mies jaksoi kulkea perässämme. Pieni polku kiemurteli joen läntisellä rannalla käyden hetkittäin kuusimetsän suojissa. Muutamia kertoja eteemme tuli soita, mutta niiden yli johtavat leveät pitkospuut helpottivat kulkuamme. Yöllä oli ollut pakkasta ja syksyinen aamu näyttäytyi kauniina. Lehtipuiden lehdet eivät olleet vielä kaikkialta pudonneet, joten ne loistivat kirkkaissa väreissä. Maa oli huurussa. Eikä tietoaakaan kaupunkien melusta tai savusta.

Viljami seisahtui ja osoitti eteemme. ”Tuolla on se yli 670 kyynärää korkea vaara, johon pyrimme. Paikallisten kertoman mukaan tuolla pesäpaikka sijaitsee – Arvelisin peikkojen olevan yksineläjiä ja niillä on suuret reviiirit. Luultavasti siellä asuu yksi tai kaksi elukkaa.”

”Hemmetinmoista kuusikkoa tuolla”, keskeytin Viljamin. ”Noilla vaaroilla on oma kuusilajinsa. Se kasvaa pirun korkeaksi ja oksat ovat lyhyet. Ei tykkylumi haittaa, eikä katko oksia.”

Eero asteli vierellemme ja nosti kätensä aurinkosuojaksi, jotta näkisi taivaanrannassa

siintävät vaarat. ”Tapasin kerran mettämiehen, joka kulki noilla vaaroilla. Vietti viikkoja puitten keskellä ja toi nahkoja Kuopioon asti. Sillä oli välillä aika villit jutut. Ukot naureskeli sille ja sano, että se oli menettänyt osan järkeään täällä. Kveenit on välillä sellasia. Näkee omiaan, mutta ovat pirun kovia mettäläisiä.” Viljami katsahti Eeroa ja sytytti piippunsa. Meillä alkoi olla nälkä.

Matka jatkui ja saavuimme järvelle, josta kalastimme itsellemme syötävää. Selvisi, että Eero osasi liikkua luonnossa ja toisin kuin me kaupunkien ja teknologian tuomiin helpotuksiin tottuneet herrasmiehet, Eero osasi kalastaa ja sytyttää valkean. Ne olivat käteviä taitoja paikassa, josta oli kymmenien peninkulmien matka lähimpään kaupunkiin. Eero virnuili taitamattomuudellemme ja pilaili epäonnistuneille kalastusyrityksillemme, jotka tuntuivat aina päättyvän päällysvaatteittemme kastumiseen.

Kun olimme aterioineet, Viljami otti Peikkovasaran käsiinsä, pyöritteli sitä hetken ja alkoi käänellä sen kyljessä olevia säätimiä. ”Olemme jo lähellä, joten nyt kannattanee tehdä tarkistukset ja saada tämä toimintakuntoon.” Heitin pari uutta halkoa nuotioon ja istahdin takaisin kivelle. ”Miksi et tehnyt sitä jo kaupungissa? Eikö se olisi onnistunut jossain hienossa laboratoriossa paremmin?” kysyin ja kohensin tulta. ”Säädöt heikkenevät matkustaessa”, Viljami vastasi. ”Tämä on vasta prototyyppi, joten sitä pitää huoltaa koko ajan. Toivon pystyväni rakentamaan paremman heti, kun saan tietoja sen soveltuvuudesta. Se on tämän retken yksi tärkeimmistä tarkoituksista.” Eero nyökkäsi ja katsoi Viljamin toimia tarkkaan. ”Tuota olisi mukava kokeilla sotakentällä. Venäläisten hyökkäysvaunujen kuljettajat saattaisivat yllättyä.”

Eero oli rakentanut lautan, jolla voisimme ylittää järven ja jatkaa kohti pohjoista. Koska meidän ei tarvitsisi kiertää vesistöä, voittaisimme useita tunteja ja olisimme illalla jo vaaran laella. Ilma oli tyyni, joten ylitys sujui rauhallisesti. Ainoastaan oma takamukseni kastui uhkarohkean hypyn seurauksena ja se tuntui naurattavan muita.

Päästyämme rantaan, ja vedettyämme lautan suojaan, kuulimme tasainen äänen, joka tuntui kantautuvan idästä. Se oli kone ja se lähestyi nopeasti. Heitimme reput selkään, juoksimme läheisen kuusen alle ja yritimme saada selville mistä oli kysymys. Ääni voimistui ja hetkeä myöhemmin näimme kuinka itäiselle taivaalle ilmestyi pieni ilmalaiva. Moottori työnsi ilmoille tummaa savua, joten se kulki mitä luultavimmin huippunopeuttaan. Meitä ei oltu huomattu tai sitten meihin ei kiinnitetty huomiota, koska ilmalaiva nousi järven päälle, ohitti meidät ja jatkoi matkaansa suoraan länteen. ”Venäläisten tutkimusalue. Näittekö kyljissä tsaarin ilmalaivaston merkit?” Viljami kuiskasi. ”Näin noita itärintamalla, kun yrittivät etsiä heikkoja kohtia juoksuhaudoissa – Joskus ne oli aseistettuja, mutta tuossa ei pysyviä näkynyt.”

Seurasimme katseellamme kuinka ilmalaiva hävisi puiden suojaan. Olivatkohan hekin etsimässä tai tutkimassa jotain? Alue oli aikojen saatossa kiinnostanut myös rajan takana partioivia venäläisiä sotajoukkoja ja oli varmaa, että vahingossa ne eivät täällä liikkuneet. Odotimme hetken,

mutta mitään ei tapahtunut, eikä alus näyttänyt palaavan samaa reittiä takaisin. Nousimme ylös, nostimme reppu selkäämme ja jatkoimme kohti pohjoista.

Vaaran laelle kiipeäminen oli vaativampaa, kun olin uskonut. Kuuset olivat saaneet kasvaa rauhassa vuosisatoja ja vanhat kaatuneet rungot sekä suuret siirtolohkareet vaikeuttivat kulkuamme. Välillä suomaasto upotti ja sai kantamamme tavarat tuntumaan entistä painavammilta. Aurinko oli viimein laskenut ja hämärä metsä teki liikkumisesta entistäkin haastavampaa. Ympäriämme olevat puut olivat vanhoja ja näkyvyys heikkoa, mutta tiesimme olevamme jo lähellä vaaran lakea.

Viljami pudotti reppunsa ja heittäytyi hengästyneenä maahan. Eero ja minä etsimme lepopaikan kiveä, jotta vaatteemme pysyisivät kuivina. Asetin kantamani Peikkovasaran nojalleen kiveä vasten ja avasin takistani napit. Hiki puski läpi tehden selkäni nihkeäksi, joten otin kaulaltani juomapullon, join ja tarjosin sitä Eerolle. ”Olemme perillä”, Viljami sanoi katsellen karttaansa. ”Kone kuntoon ja sitten alamme etsiä metsästettävää – Peikon liikkuvat vasta pimeään tultua, koska niiden silmät eivät kestä valoa – Ovat yöeläimiä – Pitää olla valmiina, kun se lähtee liikkeelle makuupaikastaan.”

Asetin Peikkovasaran perän paikoilleen ja väänsin pultit kiinni. Viljami puhdisti tulipesän ja sääti painekattilan venttiilit miltei maksimiasentoon. Sytytimme tulen ja odotimme hetken paineen kohoamista. Kun analogiamittari osoitti punaista, tiesimme laitteiston toimivan ja pystyimme johtamaan höyryn kampea kääntämällä lukkopesään. Lamppu piipun kyljessä syttyi, joten kaikki oli kunnossa ja ase oli valmiina laukaistavaksi. Viljami nosti laitteen polvelleen ja teki harjoitustähtäyksiä. ”Kaikki on kunnossa”, hän sanoi ja ojensi Peikkovasaran takaisin minulle.

Kävelimme öisessä metsässä. Eteneminen pimeydessä oli vaikeaa, joten yritimme olla varovaisia. Eero, ainoa jolla oli jotain kokemusta jäljittamisestä, kulki edellä etsien mahdollisia vihjeitä suuresta eläimestä. Viljami ja minä kävelimme perässä ja kuuntelimme. Kukaan meistä ei tiennyt miten peikot ääntelevät, mutta päättelimme niiden olevan isoja ja äänekkäitä. Viljami koputti olkapäähäni ja näytti kädellään, että meidän tulisi jättäytyä kauemmaksi. Nyökkäsin ja odotimme, että Eero miltei katosi pimeyteen. ”Antaa Eeron houkutella sitä”, Viljami kuiskasi. En ymmärtänyt mitä hän sillä tarkoitti.

Huuto kaikui metsässä ja se tuli läheltä. Painauduimme vaistomaisesti maahan. Emme nähneet kauas, emmekä voineet tietää mikä äänen aiheutti. Ryömin lähemmäs Viljamia ja etsin suojaan johon voisin piiloutua. Huuto kuului jälleen. Oksat katkeilivat ja näimme kuinka suuri kuusi kaatui edessämme. Eläin ei ollut kaukana. Askeleiden kumina kertoi, että tulija oli kookas ja se raivasi tieltään kaiken itseään pienemmän. Viimein puiden seasta astui esiin suuri, tumma hahmo, jonka silmät loistivat pimeässä kuin kaksi tulista kekäleitä. Sen suovettä valuva turkki oli kauttaaltaan takkuinen, mutta eläimellisestä olemuksesta huolimatta kasvoissa oli erotettavissa ihmismäisiä piirteitä. Kaulaa sillä ei ollut. Pää jatkui suoraan hartioista ja se joutui kääntämään

koko kehoaan katsoessaan sivuilleen. Välillä se haisteli ilmaa, kuin jotain etsien. Peikon isot sieraimet laajenivat samalla, kun kuulimme matalan tuhinan, jota se päästeli nenästään. Multa varisi sen turkista, joten peikko oli viettänyt aikaansa maan alla. Ehkä ne pakenivat päivänvaloa ja kaivoivat itselleen makuualustan. Tai sitten ne elivät luolissa. Sitä emme voineet tietää.

Viljami oli painautunut kuusen runkoa vasten ja tarkkaili peikon käyttäytymistä. Eläin nousi seisomaan, nosti kätensä ja huusi. Huuto muistutti karhua, mutta oli huomattavasti voimakkaampi ja matalampi. Se heilutti raajojaan ja keinutti itseään kömpelösti puolelta toiselle.

”Eläin on huomattavasti kookkaampi kuin olin osannut arvata.” Viljami kuiskasi minulle. ”Ainakin kuusi kyynärää.”

En uskaltanut edes hengittää, saati vastata Viljamin arvailuihin, koska pelkäsin peikon huomaavan minut. Tuollainen hirviö tappaisi miehen hetkessä. Pitelin käsissäni Peikkovasaraa ja tajusin, että sen tulipesässä olevasta putkesta nousi savua. Savun peikko kohta haistaisi, joten meidän pitäisi toimia. En vain uskaltanut tehdä mitään.

Peikko asettui polvilleen ja alkoi kaivaa työntäen mättäät ja kivenlohkareet sivuilleen. Samalla se piti matalaa kurnuttavaa ääntä ja heilutti villisti häntäänsä. Peikko pysähtyi, istahti ja laittoi jotain suuhunsa. Seurasimme äänettömästi sen ruokailua. Kirkkaat silmät kääntyivät puolelta toiselle, joten se tarkkaili ympäristöään mahdollisten tunkeilijoiden varalta.

Viimein peikko jähmettyi paikoilleen, nosti päätään ja nuuhki ilmaa. Se oli havainnut jotain ja näin kuinka suuret korvat kääntyivät puolelta toiselle. Se kuunteli. Viljami katsoi minuun ja osoitti sormellaan Peikkovasaraa. Käteni vapisivat, mutta nostin aseeni hartioilleni ja seurasin kohdetta ristikkotähtäimen lävitse. Hengitin rauhallisesti ja vedin laukaisimesta. Mitään ei tapahtunut. Yritin uudestaan, mutta Peikkovasara ei toiminut. Katsoin asetta ja huomasin, että kyljessä oleva mittarin osoitti höyrypaineen laskeneen liian matalalle. Kaivoin taskustani kourallisen hiiliä ja työnsin ne tulipesään. Nyt täytyisi odottaa vielä hetki.

Samassa peikon silmät kääntyivät suoraan meihin. Se kyyristyi. Ilmeisesti ryhmämme oli haistettu tai kuultu. Viljami oli painautuneena maahan ja yritti häivyttää itsensä näkyvistä. Minä pidätin hengitystäni ja suojasin kehoani puun rungolla. Mutta Eero oli noussut seisomaan, astunut muutaman askeleen ja vain katsoi tuota suurta otusta. Eläin puuskutti ja kuopi takajaloillaan maata. Matalat murahtelut enteivät jotain pahaa.

Hyökkäys kesti vain hetken. Peikko juoksi, sieppasi Eeron käteensä ja nosti hänet ilmaan. Se huusi ja puraisi Eerolta pään irti. Miehen eloton ruumis tipahti maahan samalla, kun peikko sylkäisi kallon pois suustaan. Veri valui pitkin karvaista naamaa. Se nosti päätään, karjui ja heilutteli kehoaan puolelta toiselle. Yritin olla oksentamatta.

Käteni vapisivat, mutta siitäkin huolimatta nostin aseeni uudelleen olkapäälleni ja tähtäsin. Annoin hengitykseni tasaantua. Minulla olisi vain yksi mahdollisuus osua, joten en halunnut

menettää tilaisuuttani hermoilemalla. Vedin ilmaa sisääni, tuin kyynärpääni kiveä vasten ja vedin taas laukaisimesta. Huumaava ääni sai korvani lukkiutumaan. Paineaalto iski minut maahan ja tunsin kuinka ilma pakeni keuhkoistani. Yskin, oksensin ja laskin alleni. Ympärilläni pimeni.

Kun viimein palasin tajuihini, korvissani humisi enkä ymmärtänyt missä olin. Ympärilläni oli täysin pimeää. Kosketin kädelläni maata ja tajusin, että makasin selälläni märässä sammalikossa. Päälleni oli kasaantunut multaa ja katkenneita oksia. Toinen kengistäni oli lentänyt jalastani ja takkini hiha oli osittain palanut. Nostin päätäni ja näin valoa, joten hivuttauduin istuma-asentoon. Viljami seisoi peikon vierellä pidellen käsissään soihtua. Kompuroin jaloilleni ja astelin hänen luokseen, mutta Viljami ei tuntunut piittaavan minusta, eikä Eeron päättömästä ruumiista, joka makasi aivan hänen vieressään. ”Voi helvetin helvetti.. tapoit tämän paskiaisen. Takaraivo ihan säpäleinä”, Viljami kiroili ja osoitti soihdullaan peikkoa. ”Käytit liikaa painetta ja koko suunnitelma meni perseelleen. Peikoilla on oma reviirinsä, joten uuden yksilön etsimiseen kuluu päiviä. Ei minulla ole sellaiseen varaa. Kaiken lisäksi Peikkovasara on paskana - Paine kattila räjähti.”

Viljami potkaisi elotonta peikkoa ja jatkoi sadatteluaan. Oli selvää, että emme voisi kantaa koko ruhoa mukamme, eikä pelkkien peikon ruumiinosien kuljettaminen tuntunut järkevältä. Kyyristyin lähemmäksi Eeroa ja aloin kaivella hänen taskujaan. Ehkä minun pitäisi viedä sukulaisille jotain hänen henkilökohtaisista tavaroistaan. Viljami kääntyi ja katsoi hetken toimintaani. ”Anna sen surkimuksen olla. Otin sen mukaan syötiksi.”

Nousin ylös, otin tukea lähimmästä puusta ja kuuntelin Viljamin puheita. ”Se oli syntinen ja se oli hyvä syötti. Vatikaanin tiedekunnan johtava virkamies kertoi minulle, että peikon haistavat synnin. Se vetää niitä puoleensa – En tietenkään sitä teille kertonut – Miksi luulit, että ottaisit teidät reissuun enkä oikeita tiedemiehiä? Perkele teidän kanssa.”

Huokaisin, sytytin piippuni ja istuin kivelle. Pyyhin hikeä otsaltani. Viljami ei meistä välittänyt. Olimme olleet korvattavissa olevia resursseja, joiden ainoana tehtävänä oli kantaa tavaroita, olla syöttinä ja kuolla. Viljamin lupaamat rahat saisin luultavasti unohtaa. Josko enää pääsisin hengissä kotiini.

Havahduin. Ympärillämme olevasta kuusikosta kuului matalaa murahtelua. Katsoin ympärilleni ja näin kuinka metsässä syttyi kymmeniä, jopa satoja kirkkaita valopisteitä. Ne olivat silmiä. Käännyin varovaisesti kohti Viljamia ja laskin käsissäni olleen repun maahan.

”Yhdessä asiassa herra tiedemies oli ainakin väärässä – Ne eivät ole yksineläjiä – eikä niillä ole suurta reviiriä”, Viljami nosti katseensa ja kuuli kuinka kuusien rungot katkeilivat painavien eläimien juostessa pimeydestä kohti meitä. ”Ne elävätkin laumoissa.”